

6.35 63 lata.

Rozwiązanie. Oznaczenia: a, b, c, d, x – wiek odpowiednio matki, ojca, pierwszego dziecka, drugiego dziecka, dziadka.

$$\frac{a+b+c+d}{4} = 23, \text{ stąd } a+b+c+d = 92. \quad \frac{a+b+c+d+x}{5} = 31, \text{ stąd } (a+b+c+d) + x = 155.$$

Podstawiając do ostatniego równania w miejsce sumy $a+b+c+d$ liczbę 92, otrzymujemy $92+x=155$, stąd $x=63$.

6.36 Mediana: 1, średnia arytmetyczna: 1,6.

Rozwiązanie. Zestaw danych składa się z 25 liczb: 0, 0, 0, 0, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 3, 3, 3, 4, 4.

Środkową liczbą w uporządkowanym niemalejąco powyższym zestawie danych jest 1, więc jest to mediana tego zestawu.

$$\text{Średnia arytmetyczna: } \frac{0 \cdot 4 + 1 \cdot 9 + 2 \cdot 7 + 3 \cdot 3 + 4 \cdot 2}{25} = \frac{40}{25} = 1,6.$$

6.37 a) 4,8; b) 4,3.

$$\text{Rozwiązanie. a) } \bar{a}_w = \frac{2 \cdot 0,2 + 5 \cdot 0,7 + 9 \cdot 0,1}{0,2 + 0,7 + 0,1} = \frac{4,8}{1} = 4,8; \quad \text{b) } \bar{a}_w = \frac{2 \cdot 5 + 5 \cdot 3 + 9 \cdot 2}{5 + 3 + 2} = \frac{43}{10} = 4,3.$$

6.38 Rocznik 1995 (Bordeaux 1991: 9,1; Bordeaux 1995: 8,8).

6.39 a) Wariancja: $\frac{1}{2}$, odch. stand.: $\frac{\sqrt{2}}{2}$; b) wariancja: 2,25, odchylenie standardowe: 1,5.

$$\text{Rozwiązanie. a) } \bar{x} = 3. \quad \sigma^2 = \frac{2^2 + 3^2 + 3^2 + 4^2}{4} - 3^2 = \frac{38}{4} - 9 = \frac{1}{2}, \text{ stąd } \sigma = \frac{\sqrt{2}}{2}.$$

6.40 $\sqrt{\frac{2}{3}}$ ($\approx 0,82$).

$$\text{Rozwiązanie. a) } \bar{x} = \frac{150 \cdot 0 + 400 \cdot 1 + 550 \cdot 2 + 100 \cdot 3}{1200} = \frac{1800}{1200} = \frac{3}{2}. \quad \sigma^2 = \frac{150 \cdot 0^2 + 400 \cdot 1^2 + 550 \cdot 2^2 + 100 \cdot 3^2}{1200} - \left(\frac{3}{2}\right)^2 = \frac{3500}{1200} - \frac{9}{4} = \frac{2}{3}, \text{ stąd } \sigma = \sqrt{\frac{2}{3}}.$$

ODPOWIEDZI, WSKAZÓWKI I ROZWIĄZANIA DO ZADAŃ MATURALNYCH

PLANIMETRIA

1. $3\sqrt{2}$ .2. 1 cm^2 .**Rozwiązanie.** Pole trójkąta obliczymy, korzystając ze wzoru $P = 0,5ab \sin \alpha$ .Obliczamy miarę kąta między ramionami trójkąta: $180^\circ - 2 \cdot 75^\circ = 30^\circ$. Obliczamy pole trójkąta: $P = 0,5 \cdot 2 \cdot 2 \cdot \sin 30^\circ = 0,5 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 0,5 = 1$.

3. 15 cm.

4. 5.

6. $2\sqrt{3}$.**Wskazówki. I SPOSÓB.** Środkowa trójkąta prostokątnego poprowadzona z wierzchołka kąta prostego jest dwa razy krótsza od przeciwprostokątnej.**II SPOSÓB.** Skorzystaj z tw. o odcinku łączącym środki boków trójkąta.7. a) $\frac{2\sqrt{15}}{5}$, b) $\frac{16\sqrt{15}}{15}$.**Rozwiązanie.** h – długość wysokości poprowadzonej do podstawy.

$$h^2 + 2^2 = 8^2, \text{ stąd } h = 2\sqrt{15}. \quad \text{Obliczamy pole trójkąta } ABC: P = \frac{1}{2} \cdot 4 \cdot 2\sqrt{15} = 4\sqrt{15}.$$

a) Skorzystamy ze wzoru na pole trójkąta $P = \frac{1}{2}r(a+b+c)$, gdzie r jest długością promienia okręgu wpisanego w trójkąt.

$$4\sqrt{15} = \frac{1}{2}r(4+2 \cdot 8), \text{ stąd } r = \frac{2\sqrt{15}}{5}.$$

b) Skorzystamy ze wzoru na pole trójkąta $P = \frac{abc}{4R}$, gdzie R jest długością promienia okręgu opisanego na trójkącie.

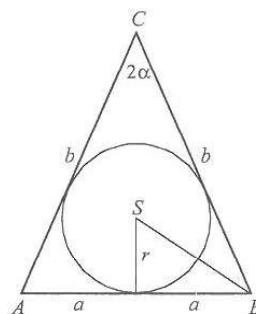
$$4\sqrt{15} = \frac{4 \cdot 8 \cdot 8}{4R}, \text{ stąd } R = \frac{16}{\sqrt{15}}.$$

8. $\frac{1}{2}a\sqrt{7}$.

9. Podstawa: $\frac{2r}{\operatorname{tg}(45^\circ - \frac{1}{2}\alpha)}$. Ramię: $\frac{r}{\operatorname{tg}(45^\circ - \frac{1}{2}\alpha) \sin \alpha}$.

Rozwiązanie. $|\angle ABC| = 90^\circ - \alpha$, S jest punktem przecięcia dwusiecznych kątów trójkąta, więc $|\angle ABS| = 45^\circ - \frac{1}{2}\alpha$. $\frac{r}{a} = \operatorname{tg}(45^\circ - \frac{1}{2}\alpha)$, stąd $a = \frac{r}{\operatorname{tg}(45^\circ - \frac{1}{2}\alpha)}$.

Zatem $|AB| = \frac{2r}{\operatorname{tg}(45^\circ - \frac{1}{2}\alpha)}$. $\frac{a}{b} = \sin \alpha$, więc $b = \frac{a}{\sin \alpha} = \frac{r}{\operatorname{tg}(45^\circ - \frac{1}{2}\alpha) \sin \alpha} = |AC| = |BC|$.

10. a) $\frac{2\sqrt{15}}{5}$, b) $\frac{16\sqrt{15}}{15}$.

Rozwiązanie. h – długość wysokości poprowadzonej do podstawy.

$h^2 + 2^2 = 8^2$, stąd $h = 2\sqrt{15}$. Obliczamy pole trójkąta ABC : $P = \frac{1}{2} \cdot 4 \cdot 2\sqrt{15} = 4\sqrt{15}$.

a) Skorzystamy ze wzoru na pole trójkąta $P = \frac{1}{2}r(a+b+c)$, gdzie r jest długością promienia okręgu wpisanego w trójkąt.

$4\sqrt{15} = \frac{1}{2}r(4+2+8)$, stąd $r = \frac{2\sqrt{15}}{5}$.

b) Skorzystamy ze wzoru na pole trójkąta $P = \frac{abc}{4R}$, gdzie R jest długością promienia okręgu opisanego na trójkącie.

$4\sqrt{15} = \frac{4 \cdot 8 \cdot 8}{4R}$, stąd $R = \frac{16}{\sqrt{15}}$.

11. $\sqrt[4]{15}$.

Rozwiązanie. a – długość podstawy, $2a$ – długość ramienia. Wyznaczamy długość h wysokości trójkąta poprowadzonej do podstawy, korzystając z tw. Pitagorasa: $h^2 = (2a)^2 - (0,5a)^2 = \frac{15}{4}a^2$, stąd $h = \frac{\sqrt{15}}{2}a$. Pole trójkąta: $P = \frac{1}{2}ah = \frac{1}{2}a \cdot \frac{\sqrt{15}}{2}a = \frac{\sqrt{15}}{4}a^2 = 25$. Stąd $a = \frac{10}{\sqrt[4]{15}}$.

Wyznaczamy długość r promienia okręgu wpisanego w trójkąt: $P = \frac{1}{2}r(2a+2a+a) = \frac{1}{2}r \cdot 5a = 25$, stąd $r = \frac{10}{a} = \sqrt[4]{15}$.

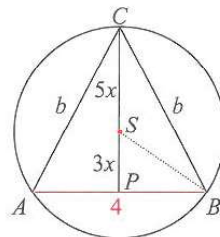
12. $2\cos\alpha(1 - \cos\alpha) = \operatorname{tg} \frac{\alpha}{2} \sin 2\alpha$.

13. $2\sqrt{5}$.

Rozwiązanie. Punkt S jest środkiem okręgu opisanego na trójkącie ABC , więc odcinki SC i SB są promieniami tego okręgu. Zatem $|SB| = 5x$.

Z tw. Pitagorasa dla trójkąta PBS $(3x)^2 + 2^2 = (5x)^2$. Stąd $x = 0,5$, a $|PC| = 8x = 4$.

Z tw. Pitagorasa dla trójkąta PBC $b^2 = 4^2 + 2^2$. Stąd $b = 2\sqrt{5}$.

14. $\frac{2}{3}a$.

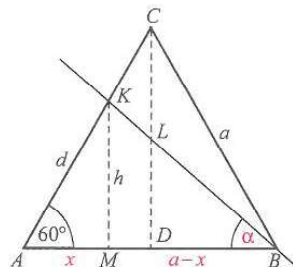
Rozwiązanie. $|LD| = \frac{1}{2} \cdot |CD| = \frac{1}{2} \cdot \frac{a\sqrt{3}}{2} = \frac{a\sqrt{3}}{4}$. W trójkącie DBL $\operatorname{tg} \alpha = \frac{|LD|}{|DB|} = \frac{\frac{a\sqrt{3}}{4}}{\frac{a}{2}} = \frac{\sqrt{3}}{2}$.

W trójkącie AMK $\operatorname{tg} 60^\circ = \frac{h}{x} = \sqrt{3}$, stąd ① $h = x\sqrt{3}$. W trójkącie MBK $\operatorname{tg} \alpha = \frac{h}{a-x} = \frac{\sqrt{3}}{2}$.

Stąd ② $2h = (a-x)\sqrt{3}$. Rozwiązaniem układu równań ① i ② jest para liczb $x = \frac{1}{3}a$ i h

$= \frac{\sqrt{3}}{3}a$.

W trójkącie AMK $\frac{x}{d} = \cos 60^\circ$, więc $d = 2x = \frac{2}{3}a$.

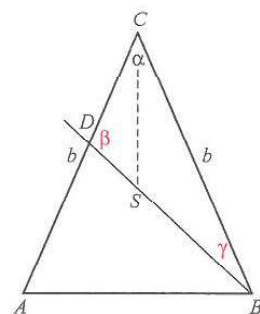

15. $\frac{b \sin \alpha}{\sin \frac{3\alpha}{2}}$.

Rozwiązanie. Trójkąt BCS jest równoramienny, odcinek SC zawiera się w dwusiecznej

kąta ACB , więc $\gamma = 0,5\alpha$. $\beta = 180^\circ - (\alpha + \gamma) = 180^\circ - 1,5\alpha$. Z tw. sinusów dla trójkąta BDC

$\frac{b}{\sin(180^\circ - 1,5\alpha)} = \frac{|DB|}{\sin \alpha}$. Stąd $|DB| = \frac{b \sin \alpha}{\sin(180^\circ - 1,5\alpha)} = \frac{b \sin \alpha}{\sin 1,5\alpha}$.

16. $2\sqrt{15}$.

Rozwiązanie. Oznaczenia: $2a, h, r, R$ – długości odpowiednio podstawy, wysokości poprowadzonej do podstawy, promienia okręgu wpisanego, promienia okręgu opisanego. Wyrazimy r i R w zależności od a . $h^2 + a^2 = (4a)^2$, więc $h = a\sqrt{15}$. Pole trójkąta $P = \frac{1}{2} \cdot 2a \cdot a\sqrt{15} = a^2\sqrt{15}$.

Ze wzorów na pole trójkąta $P = \frac{1}{2}r(a+b+c)$, $P = \frac{abc}{4R}$ i z równości $P = a^2\sqrt{15}$ otrzymujemy $r = \frac{a\sqrt{15}}{5}$ i $R = \frac{8a\sqrt{15}}{15}$.

Wiemy, że $\frac{a\sqrt{15}}{5} + \frac{a\sqrt{15}}{5} + \frac{8a\sqrt{15}}{15} = 11$. Stąd $a = \sqrt{15}$, więc podstawa ma długość $2\sqrt{15}$.

17. $\sqrt{2} - 1$.

Rozwiązanie. W trójkącie ABL $\frac{h}{a} = \sin\beta$, w trójkącie KBC $\frac{H}{\frac{1}{2}a} = \tan\beta$. $\frac{\sin\beta}{\tan\beta} = \cos\beta$, więc $\cos\beta = \frac{h}{a} \cdot \frac{2H}{a} = \frac{h}{2H}$. Musimy teraz znaleźć

wartość ilorazu $\frac{h}{H}$. Z jedynki trygonometrycznej $(\frac{h}{a})^2 + (\frac{h}{2H})^2 = 1$. Ponieważ $a^2 = hH$, więc $\frac{h^2}{hH} + \frac{1}{4} \cdot (\frac{h}{H})^2 = 1$. Otrzymaliśmy równanie kwadratowe $\frac{1}{4} \cdot (\frac{h}{H})^2 + \frac{h}{H} - 1 = 0$, w którym niewiadomą jest iloraz $\frac{h}{H}$. Dodatnim rozwiązaniem tego równania jest liczba $2(\sqrt{2} - 1)$, zatem

$$\cos\beta = \frac{1}{2} \cdot \frac{h}{H} = \frac{1}{2} \cdot 2(\sqrt{2} - 1) = \sqrt{2} - 1.$$

18. 10.

19. 30.

20. $\frac{3}{4}$ .23. $\frac{\sqrt{3}}{10}$.

Rozwiązanie. a, b – długości przyprostokątnych, c – długość przeciwprostokątnej trójkąta prostokątnego.

Musimy obliczyć wartość iloczynu $\frac{a}{c} \cdot \frac{b}{c}$, czyli wartość wyrażenia $\frac{ab}{c^2}$. Wiemy, że zachodzi równość $5 \cdot \frac{1}{2}ab = \frac{c^2\sqrt{3}}{4}$. Dzielimy obie strony

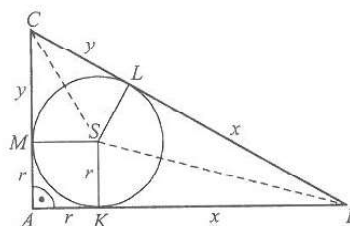
tej równości przez $\frac{5}{2}c^2$, otrzymujemy $\frac{ab}{c^2} = \frac{\sqrt{3}}{10}$.

24.

Rozwiązanie. $|CB| = 2R$, gdzie R promień okręgu opisanego na trójkącie ABC .

$\triangle KBS \equiv \triangle BLS$, więc $|KB| = |BL| = x$, $\triangle MSC \equiv \triangle SLC$, więc $|MC| = |LC| = y$.

Zatem $x + y = 2R$. $|AB| + |AC| = 2r + x + y = 2r + 2R$.

25. $\frac{a(a+b)}{\sqrt{a^2+b^2}}$, $\frac{b(a+b)}{\sqrt{a^2+b^2}}$.

Wskazówka. Skorzystaj z tw. o dwusiecznej kąta trójkąta i z tw. Pitagorasa.

26. $\sqrt{3}$.

Rozwiązanie. a, b – długości przyprostokątnych, c – długość przeciwprostokątnej. Wiemy, że $a + b = \sqrt{3} + \sqrt{5} - c$ i $ab = 1$.

$c^2 = a^2 + b^2 = (a+b)^2 - 2ab = [(\sqrt{3} + \sqrt{5}) - c]^2 - 2 \cdot 1 = (\sqrt{3} + \sqrt{5})^2 - 2 \cdot (\sqrt{3} + \sqrt{5}) \cdot c + c^2 - 2$. Stąd $2 \cdot (\sqrt{3} + \sqrt{5}) \cdot c = (\sqrt{3} + \sqrt{5})^2 - 2$.

Zatem $c = \frac{6 + 2\sqrt{15}}{2 \cdot (\sqrt{3} + \sqrt{5})} = \frac{2\sqrt{3}(\sqrt{3} + \sqrt{5})}{2 \cdot (\sqrt{3} + \sqrt{5})} = \sqrt{3}$.

27. 0,6 lub 0,8.

28. $\frac{25}{12}h$.

Rozwiązanie. a, b – długości przyprostokątnych, c – długość przeciwprostokątnej.

Wiemy, że ① $a + b = 5h - c$. Pole P trójkąta: $P = 0,5ab$ i $P = 0,5ch$, stąd ② $ab = ch$. Korzystając z tw. Pitagorasa oraz ① i ②, otrzymujemy $c^2 = a^2 + b^2 = (a+b)^2 - 2ab = (5h - c)^2 - 2ch$. Równość $(5h - c)^2 - 2ch = c^2$ sprowadzamy do postaci $25h^2 = 12ch$. Stąd $c = \frac{25}{12}h$.

29. $\sqrt{\frac{d}{5}}$.

Wskazówka. Uzasadnij, że odległość punktu P od boku AC jest równa $\frac{1}{3} \cdot |BC|$, a od boku BC równa jest $\frac{1}{3} \cdot |AC|$.

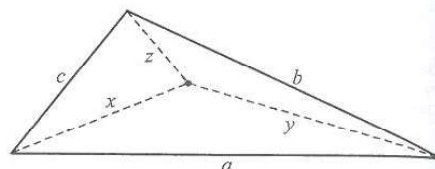
30. 30° .

32. 123,4 cm.

33. 10° .38. $30^\circ, 60^\circ, 90^\circ$.

39.

Rozwiązanie. Z nierówności trójkąta mamy $x+y>a$ i $y+z>b$ i $z+x>c$. Dodając te nierówności stronami otrzymujemy nierówność $2x+2y+2z>a+b+c$, a po podzieleniu obu stron otrzymanej nierówności przez 2, dostajemy $x+y+z>0,5(a+b+c)$.

40. $3(2\sqrt{3}-3)$.

42. $\frac{R(3\sqrt{5}+1)}{4}$ lub $\frac{R(3\sqrt{5}-1)}{4}$.

Rozwiązanie. Ozn. c – długość trzeciego boku. α – miara kąta trójkąta leżącego naprzeciwko boku o długości $R\sqrt{3}$.

Z tw. sinusów $\frac{R\sqrt{3}}{\sin \alpha} = 2R$. Stąd $\sin \alpha = \frac{\sqrt{3}}{2}$, zatem $\alpha = 60^\circ$ lub $\alpha = 120^\circ$.

Jeżeli $\alpha = 60^\circ$, to z tw. kosinusów $3R^2 = c^2 + \frac{1}{4}R^2 - 2c \cdot \frac{1}{2}R \cdot \frac{1}{2}$. Otrzymane równanie sprowadzamy do postaci $2c^2 - cR - \frac{11}{2}R^2 = 0$.

Dodatnim rozwiązaniem tego równania jest $c = \frac{R+3\sqrt{5}R}{4}$.

Jeżeli $\alpha = 120^\circ$, to z tw. kosinusów $3R^2 = c^2 + \frac{1}{4}R^2 - 2c \cdot \frac{1}{2}R \cdot (-\frac{1}{2})$. Otrzymane równanie sprowadzamy do postaci $2c^2 + cR - \frac{11}{2}R^2 = 0$.

Dodatnim rozwiązaniem tego równania jest $c = \frac{-R+3\sqrt{5}R}{4}$.

43.

Wskazówka. Odcinek KS jest środkową trójkąta ABK , a odcinek LS środkową trójkąta ABL .

44. $|BC|=8$.

Rozwiązanie. Oznaczenia: $|BC|=2x$, $|\angle ABC|=2\alpha$.

Z tw. cosinusów dla trójkąta ABC : ① $36 = 16 + 4x^2 - 16x \cdot \cos \alpha$.

Z tw. cosinusów dla trójkąta ABA' : ② $10 = 16 + x^2 - 8x \cdot \cos \alpha$.

Mnożąc równanie ② przez -2 i dodając stronami otrzymane równanie i równanie ①, dostajemy $32 = 2x^2$. Stąd $2x = 8$.

45. 84.

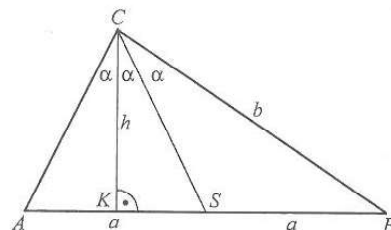
47. $30^\circ, 60^\circ, 90^\circ$.

Rozwiązanie. Trójkąt ASC jest równoramienny, więc $|KS| = \frac{1}{2}a$. Odcinek CS zawiera się w

dwusiecznej kąta KCB , zatem $\frac{h}{b} = \frac{0,5a}{a} = \frac{1}{2}$ (z twierdzenia o dwusiecznej kąta trójkąta).

$\frac{h}{b} = \cos 2\alpha$, stąd $2\alpha = 60^\circ$. Obliczenie miar kątów trójkąta jest teraz natychmiastowe:

$|\angle ACB| = 3\alpha = 90^\circ$, $|\angle KAC| = 90^\circ - \alpha = 60^\circ$, $|\angle KBC| = 90^\circ - 2\alpha = 30^\circ$.

49. $\frac{4}{3}$.

Wskazówka. Skorzystaj ze wzoru na pole trójkąta $P = 0,5absin\alpha$.

50. $\frac{4\sqrt{3}}{5}$.

51.

Wskazówka. Narysuj odcinek MP równoległy do AB taki, że $P \in BC$ i poszukaj trójkątów przystających.

52. $\sqrt{b(a+b)}$.

Wskazówka. Zobacz zadanie 37.

54.

Rozwiązanie. Daną zależność zapiszemy w postaci $2\cos\alpha\cos\beta = 1 - \cos\gamma$ i przekształcimy równoważnie korzystając z równości:

$$\alpha + \beta + \gamma = \pi, \quad \cos[\pi - (\alpha + \beta)] = -\cos(\alpha + \beta), \quad \cos(\alpha + \beta) = \cos\alpha\cos\beta - \sin\alpha\sin\beta, \quad \cos\alpha\cos\beta + \sin\alpha\sin\beta = \cos(\alpha - \beta).$$

$$2\cos\alpha\cos\beta = 1 - \cos\gamma \Leftrightarrow 2\cos\alpha\cos\beta = 1 - \cos[\pi - (\alpha + \beta)] \Leftrightarrow 2\cos\alpha\cos\beta = 1 + \cos(\alpha + \beta) \Leftrightarrow$$

$$2\cos\alpha\cos\beta = 1 + \cos\alpha\cos\beta - \sin\alpha\sin\beta \Leftrightarrow \cos\alpha\cos\beta + \sin\alpha\sin\beta = 1 \Leftrightarrow \cos(\alpha - \beta) = 1 \Leftrightarrow \alpha - \beta = 2k\pi, \text{ gdzie } k \in \mathbb{C}..$$

Kąty α, β są z przedziału $(0; \pi)$, zatem $\alpha - \beta = 0$, czyli kąty α, β są równe. Jeżeli dwa kąty trójkąta są równe, to trójkąt jest równoramienny.

58. $\frac{3}{4}$ lub $\frac{4}{3}$.

Rozwiązanie. $a-r$, a , $a+r$ – długości boków trójkąta ($r > 0$). Z tw. Pitagorasa $(a-r)^2 + a^2 = (a+r)^2$. Stąd $a^2 - 4ar = 0$. Dzielimy obie strony otrzymanego równania przez a , otrzymujemy $a - 4r = 0$, zatem $a = 4r$.

Wyznaczamy tangens jednego z kątów ostrych: $\frac{a-r}{a} = \frac{4r-r}{4r} = \frac{3}{4}$.

59. $\frac{\sqrt{5}-1}{2}$.

61. $\sqrt{6} - 2$.

Wskazówka. Środkowa poprowadzona do przeciwprostokątnej jest od niej dwa razy krótsza.

62. 5, 7, 9.

63.

Rozwiązanie. a , $a+p$, $a+2p$ – długości boków trójkąta. r – długość promienia okręgu wpisanego w trójkąt. P – pole trójkąta.

$$P = \frac{1}{2}r(a + a + r + a + 2r) = \frac{1}{2}3r(a+r). \quad P = \frac{1}{2}h(a+r), \text{ gdzie } h \text{ jest wysokością poprowadzoną do boku o długości } a+r.$$

Zatem $h = 3r$, czyli $r = \frac{1}{3}h$.

64. $\frac{4\sqrt{3}a^2}{13}$.

65. $\frac{2}{2+\sqrt{3}}$.

66. $5\sqrt{2}$.

67. 255 cm^2 .

68. Pole zwiększyłoby się o 33 cm^2 .

69. $9(\sqrt{3}+1)$.

Wskazówki. I. Z wierzchołka kąta rozwartego równoległoboku poprowadź wysokość do dłuższego boku.

II. Oblicz miarę kąta ostrego równoległoboku.

70. 3 i $\sqrt{11}$.

72. $48\sqrt{2}$.

73. 4.

75. $\frac{1}{\pi}$.

77.

Wskazówka. Skorzystaj z tw. o odcinku łączącym środki boków trójkąta.

78. 6.

Rozwiązanie. $|\angle KBC| = |\angle CDE| = \beta$ i $|\angle BKC| = |\angle DCL|$, więc trójkąty BKC i DCL są podobne. Zatem $\frac{4}{a} = \frac{a}{9}$. Stąd $a = 6$.

79. Pole: $9\sqrt{3}$. Przekątna: $3\sqrt{3}$.

80. 5.

Rozwiązanie. Trójkąty AKS i NAS są przystające, więc $|AK| = 3-x$. Podobnie, z przystawania odpowiednich trójkątów wnioskujemy, że $|DM| = x$ i $|LB| = x$. $|AB| = |AK| + |KL| + |LB| = 3-x+2+x = 5$.

81. $|BD| = 7$

Rozwiązanie. $|\angle BCD| = 180^\circ - |\angle ABC| = 60^\circ$.

I SPOSÓB. S jest punktem wspólnym dwusiecznych kątów trójkąta BCD , więc łatwo uzasadnić, że $\triangle SLC \equiv \triangle SCM$, $\triangle SMD \equiv \triangle DKS$, $\triangle KBS \equiv \triangle BLS$. Zatem $|LC| = |MC|$, $|DM| = |DK|$, $|KB| = |LB|$.

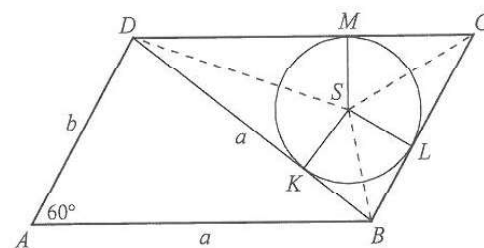
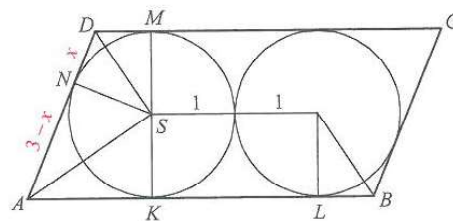
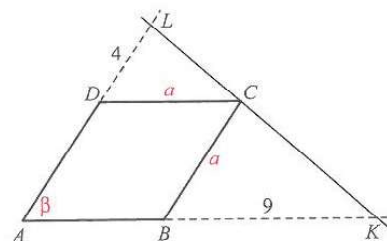
W trójkącie SLC $\frac{\sqrt{3}}{|LC|} = \tan 30^\circ$, więc $|LC| = 3 = |MC|$. Wiemy, że $a+b = 13$.

$$d = |DK| + |KB| = |DM| + |BL| = a + b - (|MC| + |LC|) = 13 - 6 = 7.$$

II SPOSÓB. Wiemy, że $a+b = 13$. Z tw. kosinusów dla trójkąta BCD : $d^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos 60^\circ = (a+b)^2 - 2ab - ab = 13^2 - 3ab$.

Stąd $ab = \frac{169-d^2}{3}$. Pole trójkąta BCD : $P = \frac{1}{2}ab \sin 60^\circ = \frac{1}{2}\sqrt{3} \cdot (a+b+d)$, stąd i z równości $ab = \frac{169-d^2}{3}$ dostajemy równanie

$$\frac{169-d^2}{6} = 13+d. \text{ Rozwiązując otrzymane równanie otrzymamy } d=7.$$

82. $\frac{2R_C R_D}{\sqrt{R_C^2 + R_D^2}}$.

Rozwiązanie. Ozn. a – długość boku rombu, p, q – długości przekątnych rombu odpowiednio AC i BD .

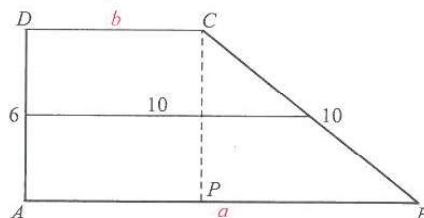
Pole rombu $P = \frac{1}{2}pq$. $P_{\triangle ABC} = \frac{1}{2}P = P_{\triangle ABD}$. $P_{\triangle ABC} = \frac{a^2 p}{4R_C} = \frac{1}{4}pq$, stąd $q = \frac{a^2}{R_C}$. $P_{\triangle ABD} = \frac{a^2 q}{4R_D} = \frac{1}{4}pq$, stąd $p = \frac{a^2}{R_D}$.

Z tw. Pitagorasa: $\left(\frac{p}{2}\right)^2 + \left(\frac{q}{2}\right)^2 = a^2$. Zatem $\left(\frac{a^2}{2R_D}\right)^2 + \left(\frac{a^2}{2R_C}\right)^2 = a^2$, stąd otrzymujemy $a = \frac{2R_C R_D}{\sqrt{R_C^2 + R_D^2}}$.

83. 6 i 14.

Rozwiązanie. Długość odcinka łączącego środki ramion trapezu jest równa połowie sumy długości podstaw, zatem ① $\frac{a+b}{2} = 10$.

$|PB| = a - b$, z tw. Pitagorasa dla trójkąta PBC $(a-b)^2 = 10^2 - 6^2$. Stąd ② $a - b = 8$. Rozwiązaniem układu równań ① i ② jest para liczb $a = 14$ i $b = 6$.

84. 96.

85. $\frac{16}{25}$.

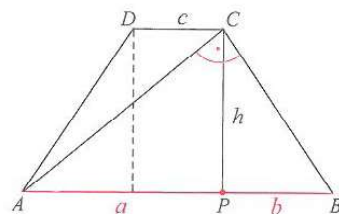
86. $15 + 3\sqrt{3}$.

87. 60° i 120° .

88. $a\sqrt{ab}$.

Rozwiązanie. $c = a - b$. Trójkąty AHC i CHB są podobne, więc $\frac{a}{h} = \frac{h}{b}$. Stąd $h = \sqrt{ab}$.

Obliczamy pole trapezu: $P = \frac{c+a+b}{2} \cdot h = \frac{a-b+a+b}{2} \cdot \sqrt{ab} = a\sqrt{ab}$.

89. Od krótszej podstawy 2 cm, od dłuższej 6 cm.

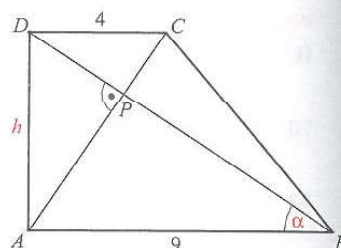
90. $12(\sqrt{3} - 1)$.

91. 9.

92. 6.

Rozwiązanie. Trójkąt ABD jest prostokątny, więc $|\angle ADB| = 90^\circ - \alpha$. Trójkąt APD jest prostokątny, więc $|\angle DAP| = 90^\circ - (90^\circ - \alpha) = \alpha$.

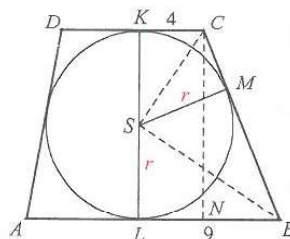
W trójkącie ACD $\operatorname{tg} \alpha = \frac{4}{h}$. W trójkącie ABD $\operatorname{tg} \alpha = \frac{h}{9}$. Zatem $\frac{4}{h} = \frac{h}{9}$. Stąd otrzymujemy $h = 6$.

94. 6 cm.

Rozwiązanie. Z tw. o odcinkach stycznych do okręgu wnioskujemy, że: $|KC| = |MC| = 4$ i $|LB| = |BM| = 9$. Zatem $|BC| = |BM| + |MC| = 9 + 4 = 13$.

Z tw. Pitagorasa dla trójkąta NBC $(2r)^2 + 5^2 = 13^2$. Stąd $r = 6$.

95.

Wskazówka. Skorzystaj z tw. o odcinku łączącym środki ramion trapezu.

96. Obwód: 16. Pole: 8.

97. 5 i 30.

98. $\frac{\sqrt{P \sin \alpha \sin \beta}}{2(\sin \alpha + \sin \beta)}$.

99. Pole trapezu: $\frac{9r^2}{2}$.

100. 7 cm i 1 cm.

101. $\frac{a^2}{(\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha) \operatorname{tg} \alpha}$.

Rozwiązanie. $\frac{x}{y} = \operatorname{tg} \alpha$ i $\frac{y}{x+a} = \operatorname{tg} \alpha$. Stąd $x = \frac{a \operatorname{tg}^2 \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha} = \frac{a \sin^2 \alpha}{\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha}$. Wyzna-

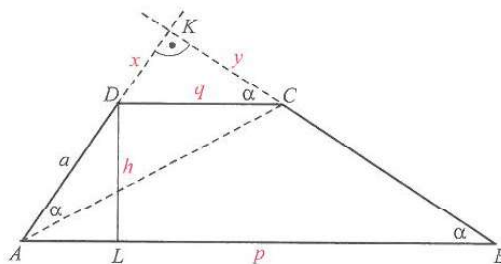
czamy długości podstaw trapezu: $\frac{x}{q} = \sin \alpha$, stąd $q = \frac{x}{\sin \alpha} = \frac{a \sin \alpha}{\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha}$,

$\frac{x+a}{p} = \sin \alpha$, stąd $p = \frac{a \cos^2 \alpha}{(\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha) \sin \alpha}$. Wyznaczamy długość wysokości tra-

pezu: $|\angle ABK| = 90^\circ - \alpha$, więc $|\angle ADL| = \alpha$, $\frac{h}{a} = \cos \alpha$, stąd $h = a \cos \alpha$.

Pole trapezu: $P = \frac{1}{2} \cdot (p+q)h = \frac{1}{2} \cdot \left(\frac{a \sin \alpha}{\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha} + \frac{a \cos^2 \alpha}{(\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha) \sin \alpha} \right) \cdot a \cos \alpha = \frac{a \sin^2 \alpha + a \cos^2 \alpha}{(\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha) \sin \alpha} \cdot a \cos \alpha =$

$\frac{a^2 \cos \alpha}{(\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha) \sin \alpha} = \frac{a^2}{(\cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha) \operatorname{tg} \alpha}$.

102. $ab - \frac{b^2}{2\operatorname{tg}\alpha}$.

103. $3\sqrt{3}$.

104.

Rozwiązanie. β, γ – miary kątów odpowiednio ABC i BCD . Suma kątów przyległych do ramienia trapezu jest równa 180° , więc $\beta + \gamma = 180^\circ$. Środek okręgu wpisanego w wielokąt jest punktem przecięcia dwusiecznych jego kątów, zatem $|\angle SBC| + |\angle BSC| = 0,5\beta + 0,5\gamma = 0,5 \cdot (\beta + \gamma) = 90^\circ$. Suma dwóch kątów trójkąta SBC wynosi 90° , więc trójkąt ten jest prostokątny.

105. $3,6 \text{ cm}^2$.

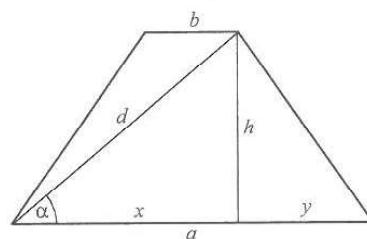
Wskazówki. I. Rozwiąż zadanie 104. II. Poprowadź wysokość trapezu przechodzącą przez środek okręgu wpisanego w trapez i poszukaj trójkątów podobnych.

106. $\frac{3\sqrt{17}r}{8}$.

107. $0,5d^2\sin 2\alpha$.

Rozwiązanie. $\frac{h}{d} = \sin \alpha$, stąd $h = d\sin \alpha$. $\frac{x}{d} = \cos \alpha$, stąd $x = d\cos \alpha$.

$y = \frac{a-b}{2}$, $x = a - \frac{a-b}{2} = \frac{a+b}{2}$. Pole trapezu: $P = \frac{a+b}{2} \cdot h = xh = d^2 \sin \alpha \cos \alpha$.

108. 3 cm i 5 cm.

Wskazówka. Wysokość trapezu poprowadzona z wierzchołka kąta rozwartego dzieli dłuższą podstawę na dwa odcinki, z których jeden ma długość równą długości odcinka łączącego środki ramion trapezu.

110. Promień okręgu wpisanego: $\frac{3}{2}$. Promień okręgu opisanego: $\frac{10}{3}$.

111. 2 : 1.

Wskazówka. I SPOSÓB. Wyznacz stosunek pól trójkątów ABK i DCK , gdzie K jest punktem wspólnym prostych AD i BC .

II SPOSÓB. Uzasadnij, że trójkąt ABC i „połówka” trójkąta ACD są trójkątami podobnymi.

112. Pole: $\frac{27\sqrt{3}}{4} \text{ cm}^2$, długość przekątnej: $3\sqrt{3} \text{ cm}$.

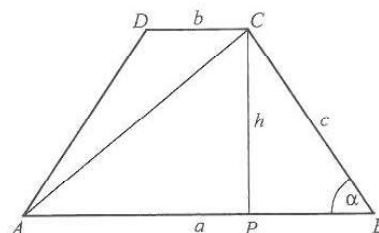
113. $\sqrt{2} - 1$.

Rozwiązanie. Trapez $ABCD$ jest wpisany w okrąg, więc jest równoramienny.

$\frac{a+b+2c}{a+b} = 1 + \frac{2c}{a+b} = 1,5$, stąd $a+b=4c$. $|AP| = \frac{a+b}{2} = 2c$.

AB jest średnicą okręgu opisanego na trójkącie ABC , więc ABC jest trójkątem prostokątnym i $|\angle ACP| = \alpha$. $\frac{h}{c} = \sin \alpha$, $\frac{|AP|}{h} = \frac{2c}{h} = \operatorname{tg} \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha}$, zatem $\frac{2}{\sin \alpha} = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha}$.

Przekształcając ostatnią równość, otrzymujemy $\cos^2 \alpha + 2\cos \alpha - 1 = 0$. Otrzymane równanie rozwiązujemy wprowadzając niewiadomą pomocniczą $t = \cos \alpha$: $t^2 + 2t - 1 = 0$, $t_1 = -1 - \sqrt{2}$, $t_2 = -1 + \sqrt{2}$. Kosinus kąta ostrego jest dodatni, więc $\cos \alpha = -1 + \sqrt{2}$.

116.

Wskazówka. Niech K będzie punktem wspólnym prostych zawierających ramiona AD i BC trapezu. Poprowadź z wierzchołka K środkowe trójkątów ABK i DCK .

117.

Rozwiązanie. Niech P będzie polem danego trapezu; pozostałe oznaczenia, jak na rysunku obok.

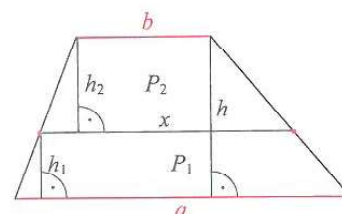
Wobec powyższego: $P = \frac{1}{2}(a+b)h$, $P_1 = \frac{1}{2}(a+x)h_1$, $P_2 = \frac{1}{2}(x+b)h_2$ i $h = h_1 + h_2$.

$P_1 = P_2$, zatem ① $(a+x)h_1 = (x+b)h_2$. $P_1 + P_2 = P$, więc $\frac{1}{2}(a+x)h_1 + \frac{1}{2}(x+b)h_2 = \frac{1}{2}(a+b)(h_1 + h_2)$.

Stąd otrzymujemy ② $(x-b)h_1 = (a-x)h_2$.

Po podzieleniu stronami równości ① i ② dostaniemy równość $\frac{a+x}{x-b} = \frac{x+b}{a-x}$.

Stąd otrzymujemy $x = \sqrt{\frac{a^2 + b^2}{2}}$.

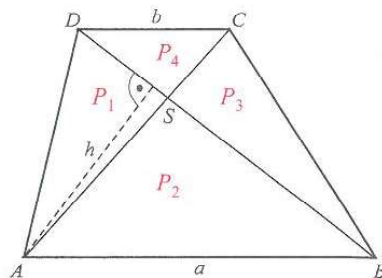
118.

Rozwiązanie. P_1, P_2, P_3, P_4 – pola trójkątów odpowiednio DAS, ABS, SBC, DSC .

a) $P_{ABC} = P_2 + P_3$, $P_{ABD} = P_2 + P_1$. $P_{ABC} = P_{ABD}$ (pola trójkątów ABC i ABD są równe ponieważ mają wspólny bok, a wysokości obu trójkątów poprowadzone do tego boku mają równą długość). Z równości $P_2 + P_3 = P_2 + P_1$ otrzymujemy równość $P_3 = P_1$.

b) Trójkąty ABS i CDS są podobne (kąty ABS i CDS są kątami odpowiadającymi, kąty ASB i CSD są kątami wierzchołkowymi), więc stosunek ich pól jest równy kwadratowi skali podobieństwa. Skala podobieństwa trójkątów ABS i CDS jest równa $a : b$, zatem $P_2 : P_4 = a^2 : b^2$.

c) Pokażemy, że $\frac{P_2}{P_1} = \frac{a}{b}$. Trójkąty ABS i CDS są podobne, więc stosunki odpowiednich boków są równe: $\frac{|BS|}{|SD|} = \frac{a}{b}$. Trójkąty ABS i ASD ma-

ją wspólną wysokość h . Zatem $\frac{P_2}{P_1} = \frac{\frac{1}{2} \cdot |BS| \cdot h}{\frac{1}{2} \cdot |SD| \cdot h} = \frac{|BS|}{|SD|} = \frac{a}{b}$. Analogicznie dowodzimy, że $\frac{P_3}{P_4} = \frac{a}{b}$.

119. $\frac{21}{2}, \frac{63}{2}, \frac{63}{2}, \frac{189}{2}$.

Rozwiązanie. W trapez $ABCD$ można wpisać okrąg więc ① $a + b = 13 + 15$. Korzystamy ze wzoru na pole trapezu: $0,5(a + b)h = 0,5 \cdot 28h = 168$, stąd $h = 12$. Z tw. Pitagorasa dla trójkątów AKD i LBC znajdujemy $|AK| = 5$ i $|LB| = 9$. Zatem ② $a = 5 + b + 9$. Rozwiązaniem układu równań ① i ② jest para $a = 21$ i $b = 7$.

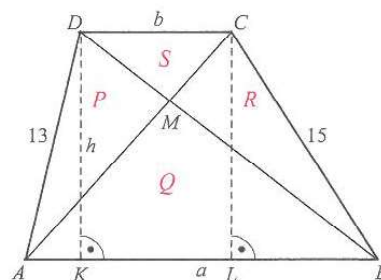
P, Q, R, S – pola trójkątów odpowiednio DAM, ABM, MBC, DMC .

$P = R$ (patrz rozwiązanie zadania 118 a)).

$\frac{Q}{P} = \frac{a}{b} = \frac{21}{7} = 3$ (patrz rozwiązanie zadania 118 c)), stąd $Q = 3P$.

$\frac{Q}{S} = \left(\frac{a}{b}\right)^2 = 9$ (patrz rozwiązanie zadania 118 b)), stąd $Q = 9S$. $P + Q + R + S = 3S + 9S + 3S + S = 16S = 168$, więc $S = 10,5$.

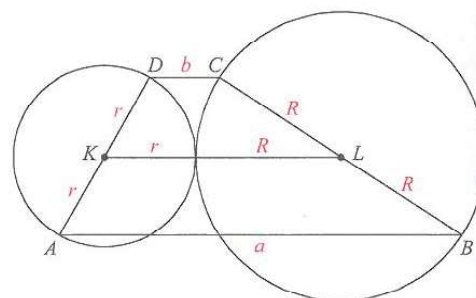
$P = R = 3S = 31,5$, $Q = 9S = 95,5$.

120. $(\sqrt{S_1} + \sqrt{S_2})^2$.

121.

Rozwiązanie. Wykażemy, że sumy długości przeciwległych boków trapezu są równe, czyli, że $a + b = 2r + 2R$.

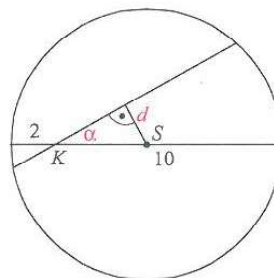
Odcinek KL jest odcinkiem łączącym środki ramion trapezu, więc jego długość jest równa połowie sumy długości podstaw trapezu. Zatem $|KL| = r + R = 0,5(a + b)$. Stąd $a + b = 2r + 2R$.

123. $|\angle BAC| = |\angle ABC| = 63^\circ 30'$, $|\angle ACB| = 53^\circ$ .125. 150° .

126. 2.

Rozwiązanie. $\alpha = 30^\circ$. Średnica okręgu ma długość 12, więc promień ma długość 6.

$|KS| = 6 - 2 = 4$. $\frac{d}{4} = \sin 30^\circ = 0,5$, zatem $d = 2$.

127. 50° i 110° .128. $4\sqrt{34}$ .129. 12 cm^2 .

Wskazówka. Jeśli a jest długością boku sześciokąta foremnego, to długość promienia okręgu opisanego na tym sześciokącie jest równa a , zaś długość promienia okręgu wpisanego równa jest długości wysokości trójkąta równobocznego o boku a .

130. a) 4; b) 4.

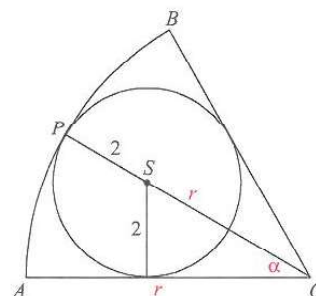
132. 3.

133. 6π .

Rozwiązanie. Środek S okręgu wpisanego w wycinek koła leży na dwusiecznej kąta AOB ,

więc $\alpha = 30^\circ$. $|SO| = r - 2$. $\frac{2}{r-2} = \sin 30^\circ = \frac{1}{2}$, stąd $r = 6$.

Obliczamy pole wycinka koła: $\frac{1}{6} \cdot \pi \cdot 6^2 = 6\pi$.

134. 12 lub $2\sqrt{22}$ .136. $28 - 8\sqrt{6}$.

137. $a(\sqrt{3}-1)$, $\frac{1}{2}a(\sqrt{6}-\sqrt{2})$.

Rozwiązanie. Ozn. r – długość promienia okręgu o środku w punkcie S_2 . S – środek cięciwy AB .

Zauważmy, że trójkąt BAS_2 jest równoboczny. Zatem $|AB|=r$, zaś $|SS_2|=\frac{r\sqrt{3}}{2}$. BAS_1 jest równoramiennym trójkątem prostokątnym, więc $|S_1S|=0,5 \cdot |AB|=0,5r$. $|S_1S_2|=|S_1S|+|SS_2|=\frac{r}{2}+\frac{r\sqrt{3}}{2}=a$. Stąd $r=a(\sqrt{3}-1)$. $|S_1A|=\frac{r\sqrt{2}}{2}=\frac{1}{2}a(\sqrt{6}-\sqrt{2})$.

138. $\frac{4\sqrt{5}}{5}a$.

139. $|PA|^2+|PB|^2+|PC|^2+|PD|^2=4a^2$, gdzie a jest długością boku kwadratu.

Wskazówka. Rozważ sumy $|PA|^2+|PC|^2$ i $|PB|^2+|PD|^2$.

140. 2.

141. 0,2.

143. $\frac{2d \operatorname{tg} \alpha}{\cos \alpha}$.

144. $\left(\frac{\sqrt{3}-1}{\sqrt{3}+1}\right)^2$ [$=(2-\sqrt{3})^2$].

Rozwiązanie. $\frac{r}{x}=\operatorname{tg} 30^\circ=\frac{\sqrt{3}}{3}$, stąd ❶ $x=r\sqrt{3}$. $\frac{R}{x+r+R}=\operatorname{tg} 30^\circ=\frac{\sqrt{3}}{3}$, stąd

i z ❶ otrzymujemy ❷ $R\sqrt{3}=r\sqrt{3}+r+R$. Z równania ❷ wyznaczamy stosunek

promieni kół: $\frac{R}{r}=\frac{(\sqrt{3}+1)}{(\sqrt{3}-1)}=\frac{(\sqrt{3}+1)^2}{2}=2+\sqrt{3}$.

Obliczamy stosunek pól kół: $\frac{\pi R^2}{\pi r^2}=\left(\frac{R}{r}\right)^2=(2+\sqrt{3})^2$.

145. 81π .

146.

Wskazówka. Czworokąt ABS_1S_2 , gdzie S_1 i S_2 są środkami danych okręgów, jest trapezem. Co wiesz o kątach w trapezie?

147. $\frac{1}{4}R$.

Rozwiązanie. $|PL|=R-r$. Z tw. Pitagorasa dla trójkąta KLP $x^2=(R-r)^2-r^2=R^2-2Rr$.

$|QM|=0,5R-r$. Z tw. Pitagorasa dla trójkąta PMQ $x^2=(0,5R+r)^2-(0,5R-r)^2=2Rr$.

Zatem $R^2-2Rr=2Rr$. Stąd otrzymujemy $r=0,25R$.

148. $\frac{Rr}{(\sqrt{R}+\sqrt{r})^2}$ lub $\frac{Rr}{(\sqrt{R}-\sqrt{r})^2}$.

149. $|\angle A|=50^\circ$, $|\angle B|=90^\circ$, $|\angle C|=90^\circ$, $|\angle D|=130^\circ$.

Rozwiązanie. Kąty ABC i ADC są kątami wpisanymi w okrąg opartymi na średnicy, więc są kątami prostymi. Kąt BAD jest kątem wpisanym, opartym na tym samym, co kąt środkowy BSD , więc $|\angle BAD|=0,5 \cdot |\angle BSD|=50^\circ$. Suma miar kątów czworokąta wynosi 360° , zatem $|\angle BCD|=360^\circ-(50^\circ+90^\circ+90^\circ)=130^\circ$.

150. 70° , 80° , 100° , 110° .

Wskazówka. Skorzystaj z równości kątów wpisanych opartych na tym samym łuku.

152. Pole czworokąta: 234, $|AC|=20$, $|BD|=25$.

154. $|\angle B|=60^\circ$, $|\angle C|=100^\circ$, $|\angle D|=120^\circ$.

156. Długość boku AD jest równa 5.

157. $\frac{109\sqrt{3}}{6}$ cm².

159. 60° , 80° , 100° , 120° .

160. $|\angle A|=60^\circ$.

Rozwiązanie. Ozn. α – miara kąta BAC . $|\angle ABC|+|\angle ACB|=180^\circ-\alpha$.

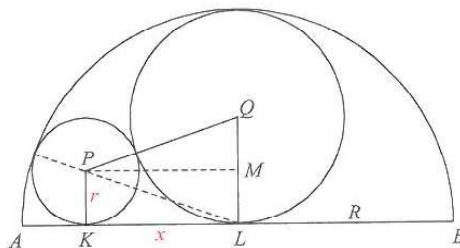
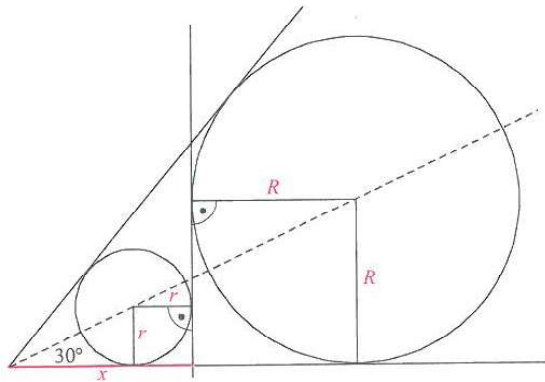
$|\angle OBC|+|\angle BCO|=0,5(|\angle ABC|+|\angle ACB|)=0,5(180^\circ-\alpha)=90^\circ-0,5\alpha$. $|\angle TOS|=|\angle COB|=180^\circ-(90^\circ-0,5\alpha)=90^\circ+0,5\alpha$.

Na czworokącie $ATOS$ można opisać okrąg, więc $|\angle TOS|+|\angle TAS|=180^\circ$. Zatem $90^\circ+0,5\alpha+\alpha=180^\circ$, stąd $\alpha=60^\circ$.

162. $|AB|=7,5$, $|BC|=13,5-5\sqrt{3}$, $|AD|=1,25(3+\sqrt{21})$.

163. Obwód: $14\sqrt{3}+3\sqrt{21}$. Pole: $\frac{189\sqrt{3}}{4}$.

Wskazówka. Uzasadnij, że trójkąt ABC jest równoboczny. Wykorzystując równość kątów ADB i BDC , uzasadnij, że $|AD|=2 \cdot |DC|$.

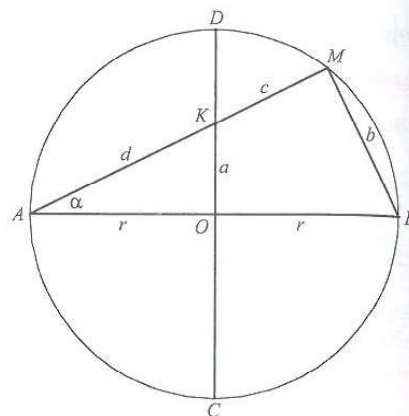

164. $|\angle BAM| = 30^\circ$.

Rozwiązanie. $\angle AMB$ jest oparty na średnicy, więc $|\angle AMB| = 90^\circ$. ① $\frac{b}{2r} = \sin \alpha$,

② $\frac{c+d}{2r} = \cos \alpha$, ③ $\frac{a}{r} = \operatorname{tg} \alpha$, ④ $\frac{r}{d} = \cos \alpha$. W czworokąt $OBMK$ można wpisać okrąg, więc ⑤ $a+b=c+r$. Wyznaczając z równości ①, ②, ③, ④ a, b, c i podstawiając do równości ⑤, otrzymujemy $r \operatorname{tg} \alpha + 2r \sin \alpha = 2r \cos \alpha - \frac{r}{\cos \alpha} + r$. Dzielimy obie strony tego równania przez r otrzymujemy równanie trygonometryczne $2 \sin \alpha - 1 = 2 \cos \alpha - \frac{1}{\cos \alpha} - \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha}$. Przekształcając prawą stronę dostajemy $2 \sin \alpha - 1 = \frac{-2 \sin^2 \alpha - \sin \alpha + 1}{\cos \alpha}$, a następnie $2 \sin \alpha - 1 = \frac{-(2 \sin \alpha - 1)(\sin \alpha + 1)}{\cos \alpha}$. Stąd już łatwo uzasadnić, że $\sin \alpha = 0,5$, czyli $\alpha = 30^\circ$.

Uwaga. Otrzymane równanie trygonometryczne można rozwiązać w prostszy sposób korzystając ze wzorów na funkcje trygonometryczne podwojonego kąta i wzorów na sumy funkcji trygonometrycznych, których znajomość nie jest wymagana na maturze.

165. $|BC| = 4$.

Rozwiązanie. Ozn. 2α – miara kąta DAB . Pola trójkątów BCA i BCD mają równe pola, ponieważ $P_{BCA} = P_{BCE} + P_{ABE}$, $P_{BCD} = P_{BCE} + P_{CDE}$, a wiemy, że $P_{ABE} = P_{CDE}$. Jeżeli pola trójkątów BCA i BCD mają równe pola, to wysokości obu trójkątów poprowadzone do boku BC mają równe długości. Zatem punkty A i D są jednakowo odległe od prostej BC , a to oznacza, że boki BC i AD są równoległe. Jeżeli boki BC i AD są równoległe, to $|\angle DAC| = |\angle BCA| = \alpha$ (bo kąty DAC i BCA są naprzemianległe, a przekątna AC zawiera się w dwusiecznej kąta DAB). Zatem trójkąt ABC jest równoramienny (bo kąty przy wierzchołkach A i C mają miarę α), czyli boki AB i BC mają długość 4.

166. 3,04 ha.

167. a) 1 : 2 000; b) 180 m.

168. 62 drzewa (wymiary działki: 75 m $\times$ 128 m).

169. 12,5 m.

170. a) 7,65 km; b) 3,6 km.

171. a) 108 cm; b) $101\frac{11}{17}$ cm ($\approx 101,6$ cm).

172. $2\sqrt{3} + 1$ m ($\approx 4,46$ m).

173. 45 min.

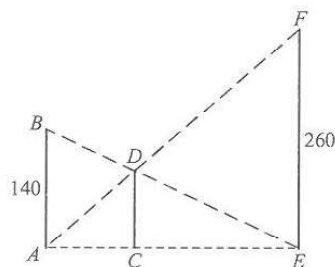
174. a) $8\sqrt{3}$ km ($\approx 13,9$ km); b) 8 km.

175. a) $d = a \cdot \frac{\operatorname{tg} \beta}{\operatorname{tg} \alpha - \operatorname{tg} \beta} - 10$, gdzie d – szerokość rzeki; b) 40 m.

176. 2 cm.

177. a) 91 m; b) odległość między M_1 i M_2 : 105 m, między M_2 i M_3 : 195 m.

Wskazówka. a) Skorzystaj z podobieństwa trójkątów ADB i DEF i np. z podobieństwa trójkątów AEB i CED (patrz rysunek obok).

178. a) 1,70 km; b) $\frac{3\sqrt{2}}{2}$ km ($\approx 2,12$ km).

179. a) 1,8 km; b) $6\frac{7}{15}$ km.

180. a) 14; b) 5; c) 12; d) 8.

181. a) o 900° ; b) 162° .

185.

Wskazówka. Poszukaj takich dwóch trójkątów przystających, że boki jednego trójkąta jest odcinek AC , a drugiego odcinek BD .

186. $\frac{20}{\pi}$.

187. $4\sqrt{3} - 6$.

189. 5.

190.

Wskazówka. Narysuj odcinek równoległy do boku AB , którego jednym końcem jest punkt K , a drugi koniec należy do boku BC .

191. Pole trójkąta wynosi $4 + \frac{19}{6}\sqrt{3}$.

192.

Wskazówka. Skorzystaj z tw. o dcinku łączącym środki ramion trapezu.

193.

Wskazówka. Skorzystaj ze związku między miarami kąta środkowego i kąta wpisanego, które są oparte na tym samym łuku.

194. Dwadzieścia.

Rozwiązanie. n – liczba wierzchołków wielokąta W .

Suma kątów każdego wielokąta o n wierzchołkach jest równa $(n-2) \cdot 180^\circ$. Miary kątów wielokąta W tworzą ciąg arytmetyczny, więc sumę miar kątów tego wielokąta możemy zapisać korzystając ze wzoru na sumę wyrazów ciągu arytmetycznego: $\frac{100^\circ+170^\circ}{2} \cdot n$.

Z równości $(n-2) \cdot 180^\circ = \frac{100^\circ+170^\circ}{2} \cdot n$ otrzymujemy $n=8$. Liczba przekątnych wielokąta wypukłego o n wierzchołkach jest równa $\frac{n(n-3)}{2}$, zatem liczba przekątnych wielokąta W jest równa 20.

195. $2a^2$.

197. $\frac{\pi}{4}ab$.

198. 2 i 3.

Rozwiązanie. $\frac{x}{y} = \frac{4}{6}$ (skorzystaliśmy z tw. o dwusiecznej kąta w trójkącie) i $x+y=5$.

Rozwiązaniem otrzymanego układu równań jest para $x=2$ i $y=3$.

199. Pole: $\frac{d^2 \cos^2(45^\circ - \frac{\alpha}{2})}{\tan \alpha}$, promień: $\frac{d \cos(45^\circ - \frac{\alpha}{2})}{\sin 2\alpha}$.

200. $\frac{7\sqrt{3}}{3}$.

201. $2 \cdot \sqrt{\frac{a^2+b^2+ab}{3}}$.

Wskazówka. Jaką długość ma odcinek KL (zobacz rysunek)?

202. 12:5.

203.

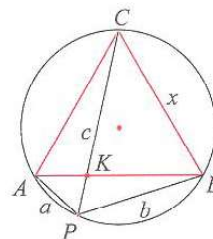
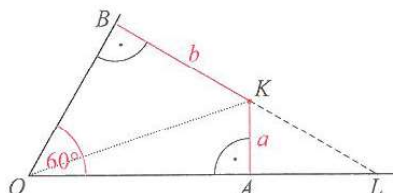
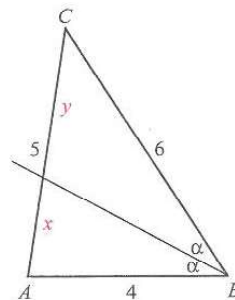
Wskazówka. Wykorzystaj podobieństwo trójkątów, np. trójkątów EBD i KBC oraz trójkątów AFG i ALC .

204.

Rozwiązanie. x – długość boku trójkąta ABC , a, b, c – długości odcinków odpowiednio AP, BP, CP
 K – punkt wspólny odcinków AB i PC

Z podobieństwa trójkątów APK i PBC : $\frac{|AK|}{x} = \frac{a}{c}$, z podobieństwa trójkątów KBC i PBC : $\frac{|KB|}{b} = \frac{x}{c}$.

$|AK| + |KB| = x$, zatem $\frac{ax}{c} + \frac{bx}{c} = x$. Stąd otrzymujemy $a+b=c$.

PRAWIEMATURA PO ROZDZIALE 1.

Numer zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Odpowiedź	D	C	A	C	B	D	B	D	B	B	D	D	C	C	A	D

17. $x \in \langle -1; 2 \rangle$

20. $b = -2\sqrt{2}$.

21. 24.

22. $-5,5, -0,25, 5$.

Schematy punktowania zadań otwartych.

Nr zad.	Uzyskujesz	za
17	1 pkt.	podanie pierwiastków równania $(2x-1)^2=9$ ($x_1=-1, x_2=2$).
	2 pkt.	zapisanie zbioru rozwiązań nierówności ($x \geq -1$ i $x \leq 2$ albo $\langle -1; 2 \rangle$).
Nr zad.	Uzyskujesz	za
18	1 pkt.	zapisanie liczb a oraz b np. w postaci $a=3n+1, b=3n+2$, gdzie n jest liczbą naturalną.
	2 pkt.	uzasadnienie, że liczba $(3n+1)^2 + (3n+2)^2 + 1$ jest podzielna przez 3.
Nr zad.	Uzyskujesz	za
19	1 pkt.	uzasadnienie, że jeśli $ ABS = \alpha$, to $ ACB = 90^\circ - \alpha$ albo że jeśli $ ACB = \alpha$, to $ ABS = 90^\circ - \alpha$
	2 pkt.	uzasadnienie, że suma miar kątów ABS i ACB równa jest 90° .